

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента

Огінок Соломії Василівни

на дисертаційну роботу Мей ФЕЙ

«Оцінювання та розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Сучасні трансформаційні процеси в глобальній економіці супроводжуються зростанням вимог до соціальної відповідальності бізнесу як з боку суспільства, так і з боку міжнародних партнерів. У цих умовах корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) перетворюється з факультативного інструменту на необхідний елемент стратегічного управління підприємством. Зважаючи на важливість забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку, особливо в країнах із трансформаційною економікою та Україні, зокрема, потреба у формуванні ефективної моделі КСВ набуває особливої актуальності.

Поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою відкриває нові можливості для українських підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Водночас це висуває нові вимоги до дотримання принципів сталого розвитку, дотримання екологічних стандартів, забезпечення прозорості діяльності та соціального партнерства. У цьому контексті важливою передумовою успішного міжнародного співробітництва виступає належний рівень розвитку корпоративної соціальної відповідальності, що вимагає адекватного оцінювання її стану, виявлення чинників формування та розроблення ефективних механізмів впровадження КСВ у практику підприємств.

Незважаючи на зростання наукового інтересу до проблем КСВ, низка важливих питань залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, йдеться про специфіку формування КСВ в умовах активної зовнішньоекономічної діяльності, особливості її реалізації у транскультурному середовищі, а також про розроблення дієвих методичних підходів до її оцінювання з урахуванням економічних, соціальних та екологічних параметрів. Водночас наявні методики часто не враховують особливостей підприємств, які взаємодіють із китайськими партнерами, та не дозволяють повною мірою оцінити потенціал впливу КСВ на енергоефективність та конкурентоспроможність підприємств.

Зважаючи на вищевикладене та недостатній рівень розроблення теоретико-методологічних і методико-прикладних засад оцінювання і розвитку корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного

співробітництва між Україною та Китаєм актуальність тематики дисертаційної роботи Мей Фей є своєчасним і суспільно значущим. Вона спрямована не лише на розширення наукового розуміння сутності та механізмів КСВ у сфері міжнародних економічних відносин, а й на формування практичних рекомендацій, які сприятимуть підвищенню ефективності діяльності українських підприємств у зовнішньоекономічній площині, їхній інтеграції в міжнародні ринки та забезпеченню відповідального бізнес-поведінки в глобальному контексті.

Тема дисертації повною мірою відповідає науковим напрямкам кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» та виконана в межах науково-дослідної роботи «Аналітика та розвиток міжнародної економічної діяльності: методи реалізації, адміністративні інструменти, інноваційно-інвестиційні результати» (номер державної реєстрації 0125U001352). Автором розроблено метод планування заходів, спрямованих на розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм; сформовано систему показників оцінювання рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності та розроблено інструментарій розвитку КСВ з урахуванням особливостей українсько-китайського економічного співробітництва.

**СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ
НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та наукових публікацій автора засвідчує, що викладені в дослідженні наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Це підтверджується цілісною логікою наукового пошуку, критичним аналізом фундаментальних праць з проблематики корпоративної соціальної відповідальності, а також ретельною розробкою теоретико-методологічних підходів до її оцінювання та розвитку в умовах поглиблення міжнародного співробітництва.

Достовірність результатів забезпечено застосуванням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, включаючи структурно-функціональний, порівняльний, статистичний аналіз та економіко-математичне моделювання. Автором обґрунтовано та використано значний масив офіційного статистичного матеріалу щодо динаміки впровадження КСВ на вітчизняних і зарубіжних підприємствах, а також систематизовано досвід міжнародних практик у даній сфері.

Наукові положення апробовані на фахових науково-практичних конференціях, що свідчить про визнання їх актуальності та прикладної цінності. Одержані результати мають практичну спрямованість і вже реалізовані у формі рекомендацій для підприємств, які функціонують в умовах активізації міжнародного економічного партнерства. Таким чином, наукова новизна, логічна послідовність дослідження, застосування сучасного інструментарію й успішне впровадження результатів обумовлюють високий рівень обґрунтованості й достовірності положень, сформульованих у дисертаційній роботі.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Мей Фей за структурою складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 164 найменувань та додатків. Обсяг основного тексту дисертації складає 142 сторінки. За змістом, структурою та оформленням дисертація повністю відповідає чинним вимогам.

У першому розділі «Теоретичні та прикладні аспекти становлення корпоративної соціальної відповідальності» представлено теоретико-методологічні засади оцінювання та розвитку корпоративної соціальної відповідальності підприємств у контексті міжнародного співробітництва. Автор здійснює концептуалізацію КСВ як інструменту стратегічного управління, розкриває її сутнісні характеристики, функції, принципи реалізації, а також визначає особливості впливу міжнародного економічного партнерства на формування сучасних підходів до КСВ (с.25-59).

Другий розділ «Комплексне економічне оцінювання корпоративної соціальної відповідальності українських та китайських підприємств» дисертації присвячено аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах України й Китаю. Автором проведено комплексну оцінку рівня КСВ у розрізі окремих її компонентів, виявлено фактори, що зумовлюють її впровадження в умовах міждержавного економічного співробітництва, а також здійснено порівняльний аналіз інституційного середовища підтримки КСВ у двох країнах. Значну увагу приділено узагальненню кращих міжнародних практик (с.60-96).

У третьому розділі «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в умовах поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм» обґрунтовано концептуальні підходи до вдосконалення механізмів реалізації КСВ в Україні з урахуванням китайського досвіду, запропоновано методичні рекомендації щодо інтеграції принципів соціальної відповідальності у стратегічне управління підприємствами, а також розроблено модель системного забезпечення КСВ у контексті міжнародного партнерства. Автором визначено інструменти адаптації зарубіжних практик до українського середовища, обґрунтовано

можливості формування спільних ініціатив українських і китайських компаній у сфері КСВ (с.97-139).

Висновки та рекомендації, викладені у дисертації, логічно впливають із змісту проведеного дослідження. У всіх розділах та підрозділах роботи послідовно реалізується наукове завдання щодо розроблення теоретико-методологічних та прикладних засад оцінювання й розвитку корпоративної соціальної відповідальності в умовах міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм. Дисертація є завершеною науково-дослідною працею з логічно структурованим змістом, високим рівнем академічної якості та авторським стилем викладення матеріалу.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ознайомлення зі змістом дисертації дало змогу виокремити елементи наукової новизни у сформульованих автором положеннях дисертаційної роботи, а саме:

1. Вперше запропоновано підхід до планування заходів, спрямованих на розвиток корпоративної соціальної відповідальності в умовах активізації міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм, шляхом розроблення методу формування програми таких заходів на основі їхнього ранжування за рівнем ефективності. Запропоновано механізм відбору оптимальної сукупності заходів, яка забезпечує досягнення достатнього рівня ефективності як для власників підприємств – ініціаторів впровадження КСВ, так і для інших зацікавлених сторін, зокрема найманих працівників, вітчизняних і зарубіжних контрагентів, а також мешканців територіальних громад. При цьому враховано обмеження щодо наявних і потенційно доступних обсягів інвестиційних ресурсів, необхідних для реалізації зазначених заходів (с. 127-134).

2. Удосконалено – метод планування заходів з розвитку корпоративної соціальної відповідальності, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на формуванні програми таких заходів з урахуванням їх ранжування за рівнем ефективності та добору такої сукупності заходів, що забезпечує збалансовані інтереси як власників підприємств, так і інших заінтересованих сторін, включаючи найманих працівників, контрагентів (у тому числі зарубіжних) і мешканців територіальних громад(с. 64-70).

3. Удосконалено інструментарій вибору заходів КСВ, що передбачає включення у процедуру планування обмежень щодо наявних і потенційно доступних обсягів інвестиційних ресурсів, необхідних для реалізації КСВ-ініціатив, що дозволяє підвищити реалістичність та ефективність управлінських рішень у сфері соціальної відповідальності(с. 79-82).

4. Удосконалено механізм обґрунтування пріоритетності заходів корпоративної соціальної відповідальності на основі поєднання соціальних, економічних і репутаційних ефектів, який дозволяє оцінити не лише внутрішню доцільність їх реалізації для підприємства, а й зовнішню прийнятність для

партнерів з міжнародного співробітництва, зокрема в контексті українсько-китайської взаємодії(с. 97-110).

5. Розвинуто теоретичні засади оцінювання впливу корпоративної соціальної відповідальності на конкурентоспроможність підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності, що полягає у деталізації моделі формування конкурентних переваг компаній шляхом виокремлення чинників, на які впливають відповідні напрями реалізації КСВ, та побудови матриці взаємозв'язків між цими напрямками і ключовими детермінантами конкурентоспроможності (с. 36-45).

6. Розвинуто механізм формування корпоративної соціальної відповідальності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, який уточнено шляхом поділу чинників її формування на дві категорії: ті, що забезпечують можливість реалізації відповідних заходів (ресурсно-організаційні), та ті, що визначають мотиваційну доцільність їх впровадження для власників і менеджерів, з подальшим упорядкуванням таких чинників у вигляді ієрархічної структури(с. 48-52).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що окремі її наукові положення доведено до рівня конкретних методичних рекомендацій щодо оцінювання, планування та реалізації заходів з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) підприємств у контексті поглиблення міжнародного співробітництва, зокрема між Україною та Китаєм. Зазначені рекомендації можуть бути ефективно використані у практиці діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, для посилення їх конкурентоспроможності, покращення іміджу, формування стійких зв'язків із контрагентами та підвищення рівня довіри з боку стейкхолдерів.

До основних прикладних результатів дисертаційного дослідження, що мають практичну цінність, належать:

- удосконалений інструментарій оцінювання рівня КСВ, що передбачає її двоаспектне оцінювання – з боку внутрішніх та зовнішніх бенефіціарів – на основі комбінації суб'єктивованих та об'єктивованих показників;
- розроблений метод планування заходів КСВ з урахуванням обмежень інвестиційних ресурсів та необхідності забезпечення ефективності таких заходів для всіх груп зацікавлених сторін (власників, працівників, контрагентів, територіальних громад тощо);
- запропонований підхід до оцінювання впливу реалізації заходів КСВ на енергоефективність та конкурентоспроможність підприємств, що дозволяє кількісно вимірювати результативність корпоративної соціальної відповідальності у стратегічному вимірі зовнішньоекономічної діяльності.

Окремі результати виконаного дослідження були впроваджені у практичну діяльність ПАТ «Нововолинський ливарний завод» (довідка № 25/211 від 31.03.2025), де їх використано для формування програми заходів з КСВ на підприємстві та адаптації управлінських підходів до умов міжнародного співробітництва (ст. 175).

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертації також були використані у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 67-01-419 від 31.03.2025), що дало змогу удосконалити зміст дисциплін «Управління міжнародною економічною діяльністю», «Соціальна відповідальність бізнесу», а також розробити нові навчальні модулі, присвячені оцінюванню та управлінню КСВ в умовах міжнародного партнерства. Це, у свою чергу, сприяло підвищенню рівня професійної підготовки студентів у сфері зовнішньоекономічної діяльності та сталого розвитку (с. 177).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять зазначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 13 наукових працях, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, одна стаття, яка опублікована у журналі, який індексується у наукометричній базі Scopus, 7 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх авторіві Мей право публічного захисту дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Попри високий рівень роботи, окремі аспекти могли б бути доопрацьовані з метою підвищення як наукової, так і прикладної цінності дослідження:

1. Варто було б більш детально розкрити процес вибору, вагового оцінювання та інтерпретації показників, особливо з урахуванням міжкультурного контексту.
2. Незважаючи на достатню репрезентативність українських джерел, ширше залучення китайських академічних і бізнесових напрацювань могло б урівноважити теоретичну базу.
3. Переважна увага зосереджена на корпоративному і державному рівнях. Залучення перспектив громадянського суспільства, місцевих громад та професілок, особливо у контексті України, надало б ширшого соціального виміру.
4. Інтеграція історичних даних дозволила б краще відстежити еволюцію підходів до КСВ в обох країнах, зокрема в умовах геополітичних змін.
5. Розширення політичних імплікацій, зокрема щодо потенціалу КСВ як інструменту дипломатії та регулювання торгівлі, особливо у межах ініціативи «Один пояс – один шлях»

6. Врахування впливу цифровізації на розвиток КСВ-практик.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертація Мей Фей «Оцінювання та розвиток корпоративної соціальної відповідальності в контексті поглиблення міжнародного співробітництва між Україною та Китаєм» написана українською мовою та оформлена відповідно до чинних положень, норм і правил. Дисертаційна робота виконана на високому науково-теоретичному рівні, а результати, отримані автором у процесі дослідження, вирізняються науковою новизною та мають значну теоретичну і прикладну цінність. У межах дисертації успішно вирішено важливе наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні та розробленні методичних підходів до оцінювання й формування інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

Представлене дисертаційне дослідження є завершеною самостійною науковою працею, яка відповідає вимогам до оформлення дисертаційних робіт, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. (із внесеними змінами та доповненнями), а також положенням Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами та доповненнями).

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Мей Фей заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини (галузь знань 29 – Міжнародні відносини).

Рецензент:

доцент кафедри менеджменту організацій

Національного університету

«Львівська політехніка»,

к.е.н., доцент

Соломія ОГІНОК

Підпис кандидата економічних наук, доцента

Соломії ОГІНОК засвідчують:

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ